

Zásadné pripomienky k návrhu novely Ústavy SR

a viacerých zákonov týkajúcich sa súdnictva

Dôvodová správa

Všeobecná časť

K zásadným pripomienkam k navrhovaným zmenám ústavy a zákonom, s ktorými sa nestotožňujeme, považujeme za nutné uviesť nasledovné skutočnosti.

V predkladacej správe je uvedené, že návrh ústavného zákona (aj zákonov) je v súlade s ústavou, s ústavnými zákonmi, s nálezmi ústavného súdu i s právnym EÚ.

Časť navrhovaných ústavných zmien ústavy i zákonov preukazuje výrazné znaky o rozpore s konštantnou judikatúrou ústavného súdu, prípadne sú výrazne pochybnosti o ich súlade s ústavou pre nedodržanie (porušenie) dôležitého subprincípu právneho štátu (odvođený z princípu právneho štátu) o povinnosti orgánov verejnej moci rešpektovať rozhodnutia súdnej moci vrátane ústavného súdu.

Kľúčová časť odôvodnenia rozhodnutia ústavného súdu predstavuje totiž záväzné limity pre budúcu zákonodarnú činnosť národnej rady. Právoplatné rozhodnutie súdu v sebe implikuje záväzok pre výkonnú, zákonodarnú a akúkoľvek inú moc v štáte bez ohľadu na jej úroveň, aby rešpektovala a dodržiavala rozhodnutia aj vtedy, ak s nimi nesúhlasí. Rešpektovanie právomoci súdov zo strany štátu je nevyhnutnou podmienkou pre dôveru verejnosti v súdnictvo a v širšom poňatí pre dôveru v právny štát (I. ÚS 575/2017, PL ÚS 27/2015, PL ÚS 7/2017, Rozhodnutie ESĽP sťažnosť č. 23465/03 bod 136).

V dôvodovej správe predkladateľa absentuje zásadná a záväzná judikatúra ústavného súdu o neprípustnosti (zákaze) ani ústavným zákonom porušovať (dotknúť sa) materiálneho jadra ústavy v oblasti nezávislej súdnej moci, ktoré je nedotknuteľné a nezmeniteľné v demokratickom a materiálnom právnom štáte (PL ÚS 16/95, PL ÚS 21/2014, PL ÚS 24/2014).

Ústavný súd v týchto rozhodnutiach dospel k záväznému záveru, že ústava obsahuje implicitné materiálne jadro, ktorého základ tvoria princípy demokratického a právneho štátu a medzi nimi aj princíp del'by moci a s ním súvisiaca nezávislosť súdnej moci (zahŕňa neoddeliteľnosť princípu nezávislosti súdnictva a sudcov), takže materiálnemu jadrú ústavy nemôžu odporovať ani ústavné zákony.

Ústavný súd vymenoval (označil) ústavné princípy, ktoré v judikáte zahrnul pod pojem „princípy demokratického a právneho štátu“ konštatovaním, že ide aj o princíp ochrany ľudských práv a základných slobôd, právnej istoty zahrňujúcej aj ochranu legálne nadobudnutých práva a legitímnych očakávaní, zákaz (pravej) retroaktivity zákazu svojvôle, del'by moci vrátane systému vzájomných bŕzd a protiváh, transparentnosti (verejnej kontrolovateľnosti) výkonu verejnej moci (PL ÚS 7/2017).

Je teda zřejmé, že z judikatúry vyplýva zakotvenie zásadnej ústavnej prekážky (bezpodmienečného záväzného limitu) pre zákonodarcu pri výkone jeho legislatívnej činnosti (schvaľovanie zákonov).

V tejto súvislosti je žiaduce uviesť, že ústavný sľub ústavných činiteľov o zachovávaní, dodržiavaní a obhajobe ústavy (čl. 104 ods.1 – prezident republiky, č.75 ods. 1- poslanci národnej rady, čl. 112 – členovia vlády) zahŕňa aj dodržiavanie rozhodnutí ústavného súdu, ktoré sú integrálnou súčasťou ústavy, a ako také majú ústavnú hodnotu (I. ÚS 575//2016).

Podľa našej ústavnej úpravy čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy základné práva a slobody občanov sú nezrušiteľné a neodňateľné a znižovanie ich úrovne je preto neakceptovateľné, keďže ide o neprípustný zásah do základných práv občanov garantovaných ústavou (PL ÚS 24/2014).

Základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a v duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, takže sa jednotlivé ustanovenia ústavy vysvetlia v zhode s medzinárodnými dohovormi, ktoré sú prostriedkom interpretácie ústavných noriem a pri vymedzení obsahu základných práv sa preto vychádza aj z judikatúry ESE P (PL ÚS 25/01, I. ÚS 5/02, PL ÚS 17/00).

Súčasne platí, že sa musí dôsledne rešpektovať obsah medzinárodných dokumentov (odporúčaní), ktoré nemajú len odporúčací charakter, ale primeranú mieru právnej relevancie (jej sprostredkovaný vplyv na posudzovanie ústavnosti nemožno vylúčiť, sú dokumentom,

ktorému nechýbajú právne účinky) v zmysle čl. 1 ods.2 ústavy, ktorý zakotvuje ústavný záväzok pre SR (napr. PL ÚS 7/2017, PL ÚS 27/2015).

V dokumentoch je konštatované, že na európskej úrovni je právo na nezávislý a nestranný súd prvým zo všetkých práv, ktoré garantuje čl. 6 ods.1 Dohovoru ... základné princípy garantujúce nezávislosť súdnictva by mali byť ustanovené v ústave... základné princípy štatútu sudcov sú ustanovené vo vnútroštátnych normách najvyššieho stupňa... cieľom štatútu sudcu je zabezpečiť nezávislosť a nestrannosť... pozostáva z ustanovení na posilnenie záruk v jednotlivých štátoch, nesmú sa použiť na zdôvodnenie zmien v smere zníženia úrovne už dosiahnutých záruk v dotknutých krajinách... nemôžu byť použité na zmenšenie záruk sudcovej nezávislosti garantovanej ústavou (Benátska komisia marec 2010 – bod 1 úroveň garantovania nezávislosti sudcu body 21-22, odporúčanie CM Rec (2010)12 Výboru ministrov Rady Európy rok 2010 preambula odporúčania, Európska charta štatútu sudcov rok 1998 – všeobecné zásady bod 1.1).

Nestotožňujeme sa s názorom predkladateľa, že od navrhovaných ústavných i zákonných zmien možno očakávať zvýšenie dôvery v právny štát a spravodlivosť, ako spustenie procesu očisty justície.

Časť navrhovaných legislatívnych zmien vo svojich dôsledkoch môže umožniť negatívnu reformu právneho štátu najmä pre závažné porušenie ústavného princípu delby moci, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je princíp nezávislosti súdnej moci i neprípustné znižovanie dosiahnutej úrovne neodňateľného základného práva občanov na súdnu ochranu, čím sa zámer o očiste justície reálne môže nasmerovať k erózii demokracie vytváraním základov totality.

Zásadná pripomienka – bod 13 (čl. 136 ods.3 ústavy – nové znenie)

Upustiť od zámeru vypustenia súhlasu ústavného súdu na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora (súčasnú znenie čl. 136 ods.3 ústavy)

Bod č. 5 – Zrušenie súhlasu ústavného súdu ako podmienky na vzatie sudcu a generálneho prokurátora do väzby a zrušenie rozhodovacej imunity sudcov

Demokratický a materiálny právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy) zakazujú porušovať princíp nezávislosti súdnej moci, ktorý je jedným z jej podstatných znakov a vyplýva z neutrality sudcov, ako záruky spravodlivého, nestranného a objektívneho súdneho konania a rozhodovania.

Nezávislosť sudcov je považovaná za integrálnu súčasť nezávislého súdu, čo v praxi znamená, že narušenie niektorej zo záruk nezávislosti sudcu môže mať za následok (znamená) porušenie nezávislosti súdu a tým aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Ustanovenia Dohovoru sú „ústavným inštrumentom európskeho verejného poriadku“, pričom ESĽP má výlučnú právomoc na všetky otázky výkladu a aplikáciu Dohovoru a jeho protokolov, ktorý konštatoval aj to, že imunita sudcov je zásadnou právnou garanciou nezávislosti sudcov a súdnictva.

Pri funkčnej imunite (pre potreby riadneho výkonu súdnictva) ide o zaručenie osobnej ochrany pri výkone verejnom moci, t.j. predovšetkým voľnosť rozhodovania, ktorá sa navonok prejavuje hlasovaním v senáte, pričom sa priznáva táto ochrana v neobmedzenom rozsahu a neobmedzený čas (napr. PL.ÚS 4/06, PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02).

Zámer na zrušenie súhlasu ústavného súdu ako podmienky na vzatie sudcu do väzby je neakceptovateľný (súčasný článok 136 ods.3 ústavy)

Sudca bezpodmienečne musí mať zabezpečenú funkčnú imunitu, ktorá mu musí zaistiť nezávislosť predovšetkým na výkonnej moci. Ide o ochranu funkcie sudcu pred zneužitím práva stíhať trestné činy používaním nátlaku prostredníctvom trestného konania, na ktoré sú oprávnené príslušné orgány výkonnej moci. Nie je prípustné trestné stíhanie za skutok, ktorého podstata spočíva v rozhodovaní sudcu všeobecného súdu (PL.ÚS 19/02, PL.ÚS 24/03). Obsahovo zhodne je to upravené aj v odporúčaní Výboru ministrov z roku 2010 (bod 5), ktorý má právnu relevanciu v zmysle čl. 1 ods. 2 ústavy, keď uvádza „sudcovia musia mať neobmedzenú slobodu rozhodovať vo veciach nestranne, v súlade so zákonom a ich interpretáciou faktov“.

Väzba je najintenzívnejším zásahom do základnej ľudskej slobody (má zaisťovaciu funkciu) garantovanej čl. 17 ústavy, čl. 9 Medzinárodného paktu, čl. 5 Dohovoru.

Ústavný súd poskytuje najvyššiu ústavnú záruku rozhodovania nezávislého orgánu pre zabezpečenie ochrany sudcovskej imunity pri plnení základnej funkcie ochrany ústavnosti (čl. 124). Ústavný súd je oprávnený (má právomoc) pri rozhodovaní vo väzobných veciach skúmať, či sa v konaní dodržali ústavnoprosné princípy takéhoto obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného, resp. je ústavne udržateľný titul väzby (napr. II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03).

Dôsledné zabezpečenie (ochrana) funkčnej imunity nezávislého sudcu pri rozhodovaní o prípustnosti obmedzenia osobnej slobody sudcu vyžaduje len rozhodovanie kompetentného nezávislého orgánu ochrany ústavnosti, aby sa vylúčilo obmedzenie osobnej slobody sudcu za skutky, ktorých podstata spočíva v rozhodovaní sudcu všeobecného súdu.

Inak povedané, len výlučná kompetencia ústavného súdu na dávanie (nedávanie) súhlasu na väzbu sudcu náležite zabezpečí (zaručí) dôsledné rešpektovanie funkčnej imunity sudcu, ktorá je jedným z najdôležitejších garancií nezávislosti funkcie sudcu najmä pri jeho vlastnom rozhodovaní (napr. PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02, PL.ÚS 4/06).

Argumentácia predkladateľa, že ak bude rozhodovať o väzbe všeobecný súd, je to postačujúce na ochranu sudcu, prehliada zásadný rozdiel medzi právnym postavením sudcu ústavného súdu a všeobecného súdu z hľadiska úpravy osobnej záruky nezávislosti sudcu. Sudca ústavného súdu má oprávnenie ústavou garantovanú funkčnú imunitu za rozhodovanie, čo sa u všeobecných sudcov navrhuje z ústavy vypustiť, takže sa vytvára reálny priestor, aby neidentifikovateľná časť sudcov rozhodovala na základe priamych, resp. naznačených želaní politickej moci (priameho alebo nepriameho ovplyvňovania).

Zásadné preto je, aby ústavný súd ako prvý (nie posledný po rozhodnutí všeobecných súdov) posúdil, či sú splnené ústavnoprávne kritériá zásahu do osobnej slobody sudcu, ktorého postavenie nemá obdoby v súkromnej ani verejnej sfére a na rozdiel aj od ostatných ústavných činiteľov mu ústava garantuje nezávislosť, čo vylučuje väzobné riešenie ak ide o skutok, ktorého podstata spočíva v rozhodovaní sudcu.

Nie je možné bez ďalšieho akceptovať ani výhradu predkladateľa k nálezu ústavného súdu (PL ÚS 4/2020), že rozhodnutie o neposkytnutí súhlasu so vzatím do väzby nebolo dostatočne a presvedčivo odôvodnené a materiálne naviazané na doktrinálne vymedzenie dôležitosti inštitútu súhlasu, keďže takého všeobecné konštatovanie bez náležitej odbornej argumentácie preukazuje len účelovosť politického zámeru.

Zvolený postup spĺňa kritériá neoprávnenej kritiky, ktorou sa vytvára priestor aj na možné znižovanie dôvery verejnosti v ústavné súdnictvo, čo hraničí s porušovaním slobody prejavu (nerešpektovanie jeho obmedzenia) podľa čl. 10 ods.2 Dohovoru.

Generálny prokurátor je vrcholným (najvyšším) predstaviteľom autonómneho ústavného orgánu (jediný ústavný činiteľ v systéme prokuratúry), ktorý zabezpečuje ochranu práv a zákonných záujmov (ochranca zákonnosti) a má nezastupiteľné miesto v kontrolnom systéme štátnych orgánov (má nezastupiteľnú funkciu), pričom nie je orgánom výkonnej ani súdnej moci (čl. 149, 150 ústavy).

Podľa stanoviska Benátskej komisie je prokuratúra v širšom ponímaní súčasťou súdnictva vzhľadom na kompetencie pri zabezpečení ochrany zákonnosti a spravodlivosti.

Pre zaručenie náležitej ochrany riadneho výkonu nezastupiteľnej funkcie orgánov prokuratúry, analogicky sa musí garantovať u ústavného činiteľa (generálny prokurátor) neprípustnosť používania nátlaku orgánmi výkonnej moci, ktorej činnosť dozoruje v rámci zverenej pôsobnosti (oblasť trestnoprávna a oblasť netrestná).

Zásadná pripomienka - bod 17 (návrh definície ústavného postavenia súdnej rady – čl. 141a ods.1)

Navrhujeme nasledovný text uvedeného článku ústavy:

Súdna rada SR je nezávislý ústavný orgán sudcovskej legitimity garantujúci nezávislosť súdnej moci.

Definícia ústavného postavenia súdnej moci – Súdna rada SR je ústavným orgánom sudcovskej legitimity

Navrhovaná ústavná definícia likviduje pôvodný základný zámer ústavodarcu z roku 2000 (ústavný zákon č. 99/2001 Z.z.) na posilnenie inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci od ostatných orgánov verejnej moci (navrhuje sa zakotvenie len autonómnosti a nie nezávislosti súdnej rady), čo znamená aj porušenie (nerešpektovanie) predstupovej požiadavky (záväzku) uloženého pre SR na prijatie do EÚ a návrat do výraznej závislosti súdnej moci na výkonnej a zákonodarnej moci (viď PL ÚS 2/2012).

Ide o zásadný negatívny odklon od opodstatnených požiadaviek EÚ na garantovanie nezávislého postavenia súdnej moci, na ktorú má občan nárok zriadením nezávislého ústavného orgánu sudcovskej samosprávy.

Expertná misia Európskej komisie na úseku súdnictva v správe z roku 1997 jednoznačne konštatovala, že medzi základné problémy súdnictva patrí neexistencia samosprávy a naopak jeho úplná závislosť od výkonnej moci (bod 78 dôvodovej správy ústavodarcu).

Uvedené zásadné nedostatky musela Slovenská republika odstrániť, ak mala byť prijatá za členskú krajinu EÚ.

Ústavodarca preto konštatoval, že ústave chýba aj ústavné zakotvenie orgánu reprezentujúceho súdnictvo tak, ako je to v prípadoch moci zákonodarnej a výkonnej, takže začlenenie súdnej rady do VII. hlavy ústavy (súdna moc) zvyrazňuje jej nezávislé postavenie od zákonodarnej ako aj výkonnej moci a je reálnym naplnením ústavnej zásady nezávislosti a oddelenia výkonu súdnej moci od iných orgánov štátu. Z ústavného princípu del'by moci v materiálnom právnom štáte, ktorý garantuje ústavnú rovnováhu troch štátnych mocí (zákonodarná, výkonná a súdna) vyplýva ich rovnocenné postavenie, pričom ústavná úprava vyžaduje garantovanie nezávislého postavenia len orgánov súdnej moci.

Princíp del'by moci predstavuje totiž esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického štátu a v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou (PL ÚS 16/95, PL ÚS 25/00, PL ÚS 115/2011).

Podľa ústavnej úpravy (hlava VII ústavy) zahŕňa súdna moc ústavné súdnictvo, všeobecné súdnictvo a súdnu radu, ktorá je obsahove najvyšším orgánom sudcovskej samosprávy, ktorého základnou úlohou je zabezpečenie nezávislosti súdnictva od ostatných orgánov verejnej moci, čo jednoznačne vyplýva zo zámeru ústavodarcu (ratio constitucione) pri zriadení súdnej rady v roku 2001.

Ústavný súd preto pri definovaní postavenia súdnej rady o.i. uviedol, že „je osobitný nezávislý ústavný orgán súdnej moci garantujúci predovšetkým nezávislé postavenie súdnej moci“ (PL ÚS 2/2012).

Predkladateľ uvádza, že sa súdnej rade úmyselne nepriznáva parameter (charakteristika) nezávislosti, lebo nemôže byť nezávislým orgánom, keďže je v nej realizovaná justičná politika (má teda charakter len autonómneho orgánu).

Ide o nespochybniteľný zámer súčasnej vládnej koalície vytvoriť si obsahovo súdnu radu ako odnož vlády a parlamentu (podriadený orgán), keďže bude povinná presadzovať justičnú politiku podľa politických predstáv aktuálneho vládneho zoskupenia.

Vytvára sa reálne absolútna závislosť od politickej moci. Zároveň to preukazuje porušenie (likvidáciu) záväzku SR schváleného pri vstupe do EÚ, t. j. zriadiť nezávislý súdny orgán reprezentujúci nevyhnutnú samosprávu súdnictva.

Presadzuje sa teda likvidovanie garancií nezávislosti súdnictva a sudcov odňatím nezávislého postavenia súdnej rady, čo dokazuje porušenie zásadného ústavného princípu del'by moci, ako súčasť materiálneho jadra ústavy, ktoré je nezmeniteľné ani ústavným zákonom v demokratickom a materiálnoprávnom štáte.

Súdna rada je súčasťou ústavnej úpravy súdnej moci spolu so všeobecným a ústavným súdnictvom. Z čl. 124 ústavy vyplýva nasledovná definícia „Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti“.

Postavenie všeobecného súdnictva (čl. 141 ods.1 ústavy) je definované nasledovne. „V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy“.

Je teda zrejmé, že u orgánov súdnej moci ústavodarca zakotvuje základný princíp o ich nezávislosti, čo preukazuje dôsledné dodržiavanie princípu del'by moci a ústavnej rovnováhy troch rovnocenných mocí v právnom štáte.

Je preto zásadnou ústavnou požiadavkou v rámci definície ústavného postavenia Súdnej rady SR (pozitívny zámer) ako súčasť súdnej moci, zakotvenie pojmu „nezávislý ústavný orgán sudcovskej legitimity garantujúci nezávislosť súdnej moci“.

Návrh o autonómnosti a nie o nezávislosti súdnej rady, ktorá je súčasťou súdnej moci, svojim postavením a väzbami na iné zložky štátnej moci (výkonnú moc) vybočuje z rámcov ústavne vymedzujúcich postavenie štruktúru a vlastností súdnej moci (analógia PL ÚS 17/08).

Porušuje to zároveň aj úpravy (obsah) medzinárodných dokumentov, ktoré majú právnu relevanciu podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR).

Odporúčanie Výboru Rady ministrov Európy CM/Rec (2010) 12 zo 17.11.2010 uvádza, že „... súdne rady sú nezávislé orgány... usilujú sa o zabezpečenie nezávislosti súdnictva i jednotlivých sudcov (bod 26).

Poradný výbor európskych sudcov – CCJE (2010) 3 uvádza, že „... na zabezpečenie nezávislosti sudcov každý štát musí vytvoriť súdnu radu... ktorý bude nezávislý na legislatívnej a výkonnej moci (bod 13).

Obdobne to konštatuje aj Európska charta štatútu sudcov z roku 1998 „... orgán, ktorý je nezávislý od výkonnej a zákonodarnej moci (všeobecné zásady bod 1.3).

Vraciame sa do nežiaduceho stavu neakceptovateľnej závislosti súdnej moci na výkonnej a zákonodarnej moci, ktorá bude schopná účinne realizovať presadzovanie straníckopolitických záujmov, t.j. justičnú politiku podľa politických predstáv, čo spravidla znamená, že sa nemusí garantovať prioritne nezávislé postavenie súdnej moci.

Pre výrazné prvky o nerešpektovaní princípu del'by moci v materiálnom právnom štáte (súčasť nezmeniteľného materiálneho jadra ústavy), ktorý je súčasťou ústavnej rovnováhy a predstavuje esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického charakteru štátu, pričom v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou, t. j. potrebou limitovať zásahy výkonnej moci do moci súdnej, návrh ústavného zákona neprípustne nerešpektuje materiálne jadro ústavy v tejto časti novely ústavy.

Predkladateľ zdôraznil, že v zložení súdnej rady sa kombinuje vôľový aj rozumový prvok, pričom vôľovosť je založená na tom, že politické moci určujú čo je dobré, čo má byť, ako justičná politika.

Vôľovosť nie je možné týmto spôsobom hodnotiť, keďže jednoznačne znamená, že ide len o vôľu politickej moci presadiť svoje politické zámery, čo vôbec (a priori) neznamená, že sa tým určuje „čo je dobré“.

Rozumový prvok, ktorý je reprezentovaný členmi zvolenými sudcami, má spočívať v tom, že sa posudzuje týmito členmi, čo je správne, t. j. čo vyhovuje štandardu. Rozumovosť aj v podstate znamená aj to, že sa posudzuje „čo je dobré“ z hľadiska zabezpečenia základného práva občanov na nezávislý a nestranný súd v zmysle kritérií vyplývajúcich z judikatúry ESLP, ústavného súdu i obsahu medzinárodných dokumentov.

Zásadná pripomienka – bod 19 (čl. 141a ods.2 písm.b/ - úprava viacmandátového volebného obvodu pri voľbe členov súdnej rady sudcami

Navrhujeme upustiť od navrhovaného doplnku ústavy (ponechať súčasnú úpravu)

Bod č. 1 - Reforma zloženia Súdnej rady SR v podobe zavedenia regionálneho princípu pri voľbe jej členov sudcami tak, aby sa zvýšila jej reprezentatívnosť

Pri uvažovanom zakotvení teritoriálneho princípu voľby členov Súdnej rady SR sudcami (9 členov) sa musí dôsledne rešpektovať ústavná úprava čl. 31, čl. 30 ods.1,4 ústavy, ak sa nemá vytvoriť protiústavný stav.

Článkom 31 ústavy sa zaručuje ústavný princíp tvorby a aplikácie všetkých politických práv, ktoré sa zaručujú v treťom oddieli druhej hlavy (čl. 26 – 32 ústavy).

Slobodná súťaž sa zaručuje aj medzi občanmi, ktorý uplatňujú ústavné právo na prístup k volenej funkcii (čl. 30 ods.4 ústavy), keďže čl. 31 ustanovuje všeobecné požiadavky predovšetkým pre zákonodarstvo podmieňujúce existenciu demokratickej spoločnosti.

Ochrana práva voliť (aktívne volebné právo – čl. 30 ods.1 ústavy), ktoré má zabezpečiť slobodný prejav vôle pri voľbe a ochrana práva uchádzať sa o volenú funkciu za rovnakých podmienok (čl. 30 ods.4 ústavy – osobitné ustanovenie o rovnosti všetkých občanov pri prístupe k voleným funkciám – pasívne volebné právo) sú zásadnou záležitosťou fungovania politického systému, takže zásahy zákonodarcu do tvorby vôle voličov môžu byť iba výnimočné a musia byť prísne ohraničené, nielen s ohľadom na ústavnosť, ale aj na všeobecné kritériá demokratickej spoločnosti, kde sa moc vytvára zdola na základe princípu zvrchovanosti občanov nad štátnou mocou. Predovšetkým od volebných zákonov sa požaduje, aby umožňovali a ochraňovali uvedenú súťaž (neumožňuje ju zákonmi obmedzovať).

Musí sa teda dodržiavať princíp rovnosti volebného práva (zvolenie má byť výsledkom volieb a nie dôsledkom uplatnenia volebného kľúča), ktorého znakom je rovnosť hlasov sudcov vo voľbách do súdnej rady, keďže realizácia volieb sudcami je tiež determinovaná aj ústavnými princípmi t.j. právo každého voliča, aby jeho hlas mal rovnakú váhu voči ostatným a súčasne každý občan mal rovnakú šancu na získanie mandátu (porovnaj PL.ÚS 15/98, PL.ÚS 19/98, PL.ÚS 2/2012, PL.ÚS 22/2000).

Pri výrazne rozdielnom počte sudcov (voličov) v obvodoch jednotlivých krajských súdov (volebné obvody), ktorí volia v každom volebnom obvode len jedného zo sudcov zo svojho obvodu za člena súdnej rady, je zásah do ústavnej rovnosti hlasov sudcov (voličov) potrebných pre platné zvolenie za člena súdnej rady.

Vznikne reálne nerovnosť sily hlasov voličov v jednotlivých obvodoch, ktorá vyplýva z pomeru počtu hlasov vo volebných obvodoch (napr. 200 voličov pre jedného kandidáta, t.j. pomeru 1:200 a pri počte 100 voličov je pomer 1:100).

Zvolený volebný model má zároveň znaky diskriminácie uchádzačov o zvolenie za člena rady zakotvením výrazne rozdielneho počtu hlasov potrebných pre zvolenie (napr. potreba 101 hlasov od 200 voličov, ale len 51 hlasov od 100 voličov).

Regionálny princíp pri odvolávaní členov súdnej rady sudcami má ďalšie negatívum, keďže nie je člen odvolateľný, ak sudcovia príslušného volebného obvodu sa prípadne nebudú stotožňovať s názorom všetkých ostatných sudcov republiky, že je daný dôvod na odvolanie člena. Vytvára to priestor, aby prostredníctvom ministra spravodlivosti, ktorý má absolútnu moc nad predsedami a podpredsedami súdov pri ich menovaní a odvolávaní, prostredníctvom týchto funkcionárov mohol reálne zabrániť odvolaniu takého člena, ak to bude v záujme výkonnej moci (aby takýto člen hlasovaním podporil ich zámery pri realizovaní justičnej politiky).

Uvedení uchádzači o ústavnú funkciu sa nachádzajú v rovnakej faktickej i právnej situácii, takže sa bezpodmienečne vyžaduje splnenie (dodržiavanie) ústavnej podmienky čl. 30 ods.4 ústavy v rovnakých podmienkach pri uchádzaní sa o volebnú funkciu.

Z judikatúry vyplýva, že rovnaké podmienky znamenajú aj to, že ani právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily nemožno preferovať či diskriminovať uchádzačov, ak nie sú medzi nimi rozdiely takého druhu a závažnosti, že odôvodňujú nerovnaké zaobchádzanie (napr. II. ÚS 48/97, III. ÚS 75/01, II. ÚS 5/03, III. ÚS 161/033).

Zvolený matematický model o rovnosti volebných obvodov (nie voličov a kandidátov) nezaručuje (neumožňuje) dôsledné rešpektovanie ústavného práva na prístup k volenej funkcii za rovnakých podmienok, ako aj princíp rovnosti volebného práva podľa čl. 30 ods.1, čl.31 ústavy.

Vo svojich dôsledkoch regionálny princíp nezabezpečuje kvalitnejšiu realizáciu právomoci súdnej rady, ako súčasný jednoobvodový model, kde všetci sudcovi majú zaručené právo slobodne odovzdať hlas ktorémukoľvek sudcovi v SR (nielen zo svojho obvodu).

Obsahovo ide o neakceptovateľné oklieštenie práva na slobodu volieb zúženým rozsahom (počtom) voličov i kandidátov.

Zásadná pripomienka – bod 20 (doplnenie čl. 141a ods.3 o text – možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom)

Navrhujeme upustiť od navrhovaného doplnku ústavy (neschváliť ho).

Ústava zakotvuje zhodné právne podmienky (kritériá) pre kreovanie (ustanovenie) všetkých členov súdnej rady (čl. 141a ods.3 prvá veta ústavy).

V druhej vete uvedeného článku sa navrhuje zakotvenie ústavnej prekážky pre všetkých sudcov všeobecných súdov, ktorí spĺňajú zhodné spoločné právne kritériá, ako ostatní právnicki, na ustanovenie za člena súdnej rady rozhodnutím národnej rady, vlády a prezidenta republiky. Zakotvuje to obmedzenie oprávnenia týchto ústavných orgánov pri realizácii ich kompetencií ustanovovať členov súdnej rady (po troch členoch).

Navrhovaný text nie je v súlade s ústavnou úpravou čl. 30 ods.4 ústavy o prístupe k inej verejnej funkcii za rovnakých podmienok.

Z konštantnej judikatúry jednoznačne vyplýva, že význam rovnakých podmienok je v tom, že právnymi predpismi akejkolvek právnej sily nemožno preferovať, či diskriminovať niektoré skupiny občanov pred inými skupinami, pokiaľ ide o prístup k verejnej funkcii (II. ÚS 48/97, I. ÚS 76/2011).

Právo uchádzať sa o verejnú funkciu (prístup k verejnej funkcii) podľa čl. 30 ods.4 je zároveň základným právom občana garantovaného ústavou, ktoré podľa čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy je neodňateľným i nezrušiteľným právom a patrí medzi základné ústavné princípy materiálneho právneho štátu (ochrana základných práv a ľudských slobôd – PL ÚS 7/2017).

Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana spĺňa kritériá o zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL ÚS 16/95, PL ÚS 24/2014, PL ÚS 21/2014).

Zámer sledovaný predkladateľom je možné riešiť dohodou uvedených ústavných orgánov o zavedení vhodnej ústavnej praxe pri ustanovení členov, ktorá zabráni justičnému korporativizmu a izolácii a rovnako zachová princíp del'by moci a zodpovednosti. Je to vhodné riešenie pri kreovaní členov súdnej rady hybridného typu (viď argumentáciu PL ÚS 2/2012).

Vhodná ústavná prax, podľa predstáv konkrétneho aktuálneho politického zoskúpenia reálne umožní naplniť zámer ustanoviť len nesudcov za členov súdnej rady, ak to budú považovať za správne riešenie.

Zároveň sa zabráni, pri neexistencii obmedzenia kreovania v ústavnom texte, porušeniu základného ľudského práva na prístup k inej verejnej funkcii za rovnakých podmienok, ktoré je neodňateľné a nezrušiteľné u každého občana v zmysle čl. 12 ods.1 ústavy.

Zásadná pripomienka – bod 21 (čl. 141a ods.5 – možnosť kedykoľvek odvolať člena súdnej rady)

Navrhujeme upustiť od uvedeného návrhu (neschváliť ho).

Bod č. 8 – Odvolávanie člena súdnej rady kedykoľvek

Pri rešpektovaní ústavnej úpravy o nezávislosti orgánov súdnej moci ako ich základného princípu výkonu ústavných kompetencií, do ktorej je zaradená aj súdna rada, je vylúčené umožniť odvolanie člena súdnej rady kedykoľvek.

Je neakceptovateľná ústavná úprava o zakotvení práva kedykoľvek odvolať člena súdnej rady. Pri nezávislom ústavnom orgáne sa zabezpečuje jeho inštitucionálna nezávislosť súčasným zabezpečením individuálnej nezávislosti jej členov, ktorí majú právo zotrvať vo verejnej funkcii, keďže uvedené právo je súčasťou základného práva na vznik verejnej funkcie za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 (PL.ÚS 12/2015).

Ide o neakceptovateľnú úpravu, ktorá likviduje inštitucionálnu aj individuálnu nezávislosť tohto ústavného orgánu.

Príslušnosť (zaradenie) Súdnej rady SR k súdnej moci znamená implikovanú nezávislosť (plnohodnotná nezávislosť), ktorá zahŕňa inštitucionálnu aj individuálnu nezávislosť, takže pri práve orgánov politickej moci kedykoľvek odvolať svojho ustanoveného člena rady znamená nielen porušenie individuálnej nezávislosti, ale zásadne sa vzdiali od účelu zriadenia súdnej rady, ako ústavného orgánu štátu (orgánu verejnej moci). Ide potom (pri odvolávaní) o zakotvenie tzv. delegačného princípu, ktorý je ale opodstatnený v oblasti súkromného práva (viď. J. Drgonec Ústava SR C.H. Beck rok 2015, str. 1508, 1510).

Nie je teda objektívne možné zabezpečiť nezávislé postavenie súdnej rady ako celku bez toho, aby jej jednotlivým členom bolo taktiež zabezpečené nezávislé postavenie (viď PL ÚS 2/2012).

Ide o zásadnú zmenu preukazujúcu zámer zmeniť súdnu radu z odborného orgánu na politický orgán, t. j. o politizáciu justície neakceptovateľnou ingerenciou výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci.

Zásadná pripomienka – bod 31 (zakotvenie veku 65 rokov pre zánik funkcie sudcu – čl. 146 ods.2 ústavy)

Navrhujeme nasledovný text:

**Sudcovi zaniká funkcia dňom 31.12. kalendárneho roku, v ktorom dosiahol vek 67 rokov
alternatívne**

Sudcovi zaniká funkcia dňom 31.12. kalendárneho roku, v ktorom dosiahol vek 70 rokov.

Bod č. 6 – Zavedenie vekového cenzu pre sudcov všeobecných súdov – 65 rokov

Návrh vekového cenzu pre sudcov všeobecných súdov 65 rokov je neakceptovateľný vzhľadom i na skutočnosť, že notári, ktorí podľa konštantnej judikatúry (ako súdni komisári) zabezpečujú výkon súdnictva (zhodne ako prioritne sudcovia) majú zakotvený vek 67 rokov.

Racionálna je zhodná úprava, t. j. zakotvenie dosiahnutia 67 rokov veku (ku koncu príslušného kalendárneho roka) a nie k poslednému dňu v príslušnom mesiaci, čím sa náležite zabezpečí personálna výmena i včasnosť konania v prevzatých veciach.

Pri rovnosti (rovnocennosti) právneho postavenia sudcov ústavného a všeobecného súdnictva nie je daný ani dôvod na rozdielnú úpravu veku zániku funkcie sudcu všeobecného súdnictva. Navrhovaný vek 70 rokov u sudcov ústavného súdu môže byť aplikovateľný aj u sudcov

všeobecných súdov (napr. zakotvením osobitného konania o možnosti odvolania sudcu, ak by zdravotný stav pri dosiahnutí 67 roku veku mu neumožňoval náležitý výkon súdnictva).

Zásadná pripomienka – bod 35 (vypustenie odseku 4 čl. 148 ústavy – zrušenie funkčnej – trestnoprávnej imunity sudcov všeobecných súdov)

Navrhujeme upustiť od uvedeného návrhu (neschváliť ho, t.j. ponechať súčasnú ústavnú úpravu čl. 148 ods.4).

Pri každom legislatívnom zásahu do ústavného postavenia sudcov je nevyhnutné dôsledne rešpektovať základné princípy materiálneho právneho štátu.

Podoba demokratického štátu v európskom priestore sa po druhej svetovej vojne zakladá na základných právach a slobodách, pričom európske ústavné systémy s rôznou intenzitou zabezpečujú ich nedotknuteľnosť (PL.ÚS 24/2014).

Prípadná realizácia uvedeného zámeru porušuje nielen ústavný princíp nezávislosti súdnej moci (čl. 141 ods.1, 144 ods.1 ústavy), ale súčasne aj neodňateľné a nezrušiteľné základné právo občanov na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde garantovaného ústavou (čl. 12 ods.1, čl.46 ods.1 ústavy), Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods.1 Dohovoru), Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach (čl. 14 ods.1 Paktu) a medzinárodnými dokumentami (odporúčaniami), ktoré majú primeranú mieru právnej relevancie v zmysle čl. 1 ods.2 ústavy, ako ústavný záväzok SR (stanovisko tzv. Benátskej komisie, Výboru ministrov Rady Európy, skupiny štátov Rady Európy proti korupcii – GRECO, Poradný výbor európskych sudcov CCJE – viď PL.ÚS 27/15, PL.ÚS 7/2017).

Imunita je ústavný inštitút zásadného významu pre fungovanie inštitúcií demokratického a materiálneho právneho štátu a od nej závisí nezávislosť nielen sudcov, ale i poslancov národnej rady (parlamentná imunita - ESĽP stanovisko č. 23053/02 zo 6.12.2005) a prezidenta republiky.

Pri trestnoprávnej (funkčnej) imunite sudcov (pre potreby riadneho výkonu súdnictva) ide o zaručenie dôslednej osobnej ochrany pri výkone verejnej moci (predovšetkým voľnosť rozhodovania), ktorá musí zaistiť nezávislosť sudcu predovšetkým na výkonnej moci pred zneužitím práva stíhať trestné činy používaním nátlaku prostredníctvom trestného konania (PL.ÚS 4/03, PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02).

Trestnoprávna imunita sudcov podľa záväznej judikatúry Ústavného súdu i Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) je zásadnou právnou garanciou nezávislosti sudcov (osobná záruka nezávislosti), ktorej narušenie znamená porušenie nezávislosti súdnictva a tým aj čl. 6 ods.1 Dohovoru, čl. 14 ods.1 Paktu.

Ústavný súd konštatoval, že súčasný ochranný mechanizmus proti svojvoľnému rozhodovaniu súdnej moci je účinný, lebo obsahuje možnosť sankčného postihu sudcu v disciplinárnom konaní pre závažné disciplinárne previnenie (svojvoľné rozhodnutie), ktorého opakovanie (recidíva) má vždy za následok výlučne len uloženie disciplinárneho opatrenia o odvolaní z funkcie sudcu (zánik sudcovskej funkcie - PL.ÚS 10/05).

Princíp nezávislosti súdnej moci je jedným z podstatných znakov demokratického a právneho štátu, nie je osobným privilegiom sudcov, ale je odôvodnený potrebou umožniť sudcom naplniť ich úlohu ochrancu práv a slobôd ľudí, takže je prirodzeným komponentom (súčasťou) základného práva občana na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy.

Zámer vládnej koalície na zrušenie trestnoprávnej (funkčnej) imunity sudcov za rozhodovanie ústavným zákonom preukazuje aj nerešpektovanie (porušovanie) subprincípu právneho štátu (odvodený z ústavného princípu právneho štátu) o povinnosti dodržiavať kľúčové časti odôvodnenia doterajších rozhodnutí ústavného súdu, ktoré predstavujú pre zákonodarnú činnosť národnej rady záväzné limity, čo výrazne poukazuje na prvky porušovania princípu právneho štátu o zákaze svojvôle v činnosti všetkých orgánov verejnej moci.

Súčasťou ústavnej rovnováhy je i systém del'by moci. Z princípu ústavnej rovnováhy vyplýva, že ani zákonodarca nemôže voľne disponovať s jednotlivými zložkami moci v štáte. Aj zákonodarný orgán je bez akýchkoľvek pochybností viazaný ústavou a jej princípmi, ktorých zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu Slovenskej republiky tak, ako je to deklarované v čl. 1 ústavy (PL.ÚS 16/95).

Ústavodarca pri prijatí Ústavy SR nechcel podriaďiť problematiku základných práv a slobôd (jadro ústavy) výlučne vôli väčšiny. Eliminácia katalógu základných práv a slobôd v jeho štandardnej podobe by mohla znamenať postupnú eróziu demokracie a pluralizmu smerom k totalitnému štátu a diktatúre. V podmienkach Slovenskej republiky chráni nezmeniteľnosť ústavných článkov garantujúcich základné práva a slobody predovšetkým čl. 12 ods. 1 druhá veta ústavy. Je preto neprípustné narušenie konceptu základných práv a slobôd v podobe znižovania ich štandardu (PL.ÚS 24/2014).

Ústava SR obsahuje implicitné materiálne jadro. Základ implicitného materiálneho jadra ústavy tvoria princípy demokratického a právneho štátu a medzi nimi aj princíp del'by moci a s ním súvisiaca nezávislosť súdnej moci (PL.ÚS 21/2014).

Implicitnému materiálnemu jadrú ústavy nemôžu odporovať ani ústavné zákony. Inštitucionálna aj individuálna nezávislosť (nezávislosť súdov a nezávislosť sudcov) sú navzájom neoddeliteľné prvky obsiahnuté v implicitnom materiálnom jadre ústavy.

Neexistuje v demokratickom a právnom štáte intenzívnejšia hrozba ako môže byť strata profesionálnej existencie (zánik funkcie sudcu). Nemožno preto vylúčiť, že pôjde o zastrášujúci právny účinok, ktorý je spôsobilý bližšie neidentifikovateľnú skupinu sudcov primäť k uplatňovaniu súdnej moci podľa želaní vyslovených alebo naznačených orgánmi výkonnej moci. Takáto hrozba zvyšuje negatívne účinky zásahu do nezávislosti sudcu a porušuje nezávislosť súdnej moci v kvalite, aká sa musí zachovať. Článok 144 ods. 1 ústavy (nezávislosť sudcu pri rozhodovaní) patrí pritom k pilierom ústavného postavenia súdnej moci v materiálnom právnom štáte (patrí do materiálneho jadra ústavy), ktorý vymedzuje legitímny rozsah a obsah sudcovskej nezávislosti.

Zásahy do uvedených ústavných princípov demokratického a právneho štátu i neodňateľných a nezrušiteľných základných práv a slobôd občanov navrhovaným ústavným zákonom spĺňa všetky záväzné kritériá ústavného súdu o porušení materiálneho jadra ústavy, čo má za následok protiústavnosť navrhovaného ústavného zákona o zrušení trestnoprávnej (funkčnej) imunity sudcov.

Dôsledná ochrana imunity sudcu pri výkone funkcie, najmä pri jeho vlastnom rozhodovaní (výlučne funkčná imunita) je jednou z najdôležitejších garancií nezávislosti sudcov, ktorej narušenie znamená porušenie nezávislosti súdu a tým aj čl. 6 ods.1 Dohovoru, ktorého ustanovenia sú „ústavným inštrumentom európskeho verejného poriadku“, kde Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) má výlučnú právomoc na všetky otázky výkladu dohovoru a jeho protokolov a konštatoval, že imunita sudcov je zásadnou právnou garanciou nezávislosti sudcov a súdnictva. Judikatúra ESLP predstavuje záväzné výkladové smernice aj pre interpretáciu základných práv a slobôd na európskej úrovni je právo na nezávislý a nestranný súd prvým zo všetkých práv, ktoré garantuje čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Benátska komisia stanovisko z marca 2010, časť II. existujúce zásady, bod).

Nielen judikatúra ústavného súdu vylučuje (zakazuje) porušenie (likvidáciu) funkčnej imunity sudcov za rozhodovanie, ale **aj medzinárodné dokumenty** (odporúčania), ktoré majú primeranú mieru právnej relevancie v zmysle čl. 1 ods.2 ústavy.

Výbor ministrov Rady Európy (odporúčanie z roku 2010 – bod 5) uvádza, že „...sudcovia musia mať neobmedzenú slobodu rozhodovať vo veciach nestranne, v súlade so zákonom aj ich interpretáciou faktov“, čo je zhodné so stanoviskom tzv. Benátskej komisie (stanovisko z marca 2010 – bod 61), že „...sudcovia by mali mať iba funkčnú imunitu, lebo musia byť chránení pred neprímeranými vonkajšími vplyvmi, t.j. imunitu pred trestným stíhaním za činy pri výkone svojej funkcie“... „sudcovia by mali mať trestnú zodpovednosť za trestné činy spáchané mimo výkonu ich sudcovskej funkcie (bod 75 stanoviska č. 3 (2002) CCJE)“ ... „považuje vylúčenie zodpovednosti sudcov pri výkone sudcovskej funkcie za predpoklad sudcovskej nezávislosti, t.j. imunita vo veci trestného stíhania (skupina štátov Rady Európy proti korupcii – GRECO).

Zároveň je nutné zdôrazniť, že zámer o ochrane výkonu spravodlivosti, záujme na riadnom uplatňovaní právnych noriem a dodržiavaní princípu právnej istoty **je v celom rozsahu zabezpečený** súčasnou platnou právnou úpravou (zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich) **o disciplinárnej zodpovednosti sudcu** za závažné disciplinárne previnenie. (svojvoľné rozhodnutie sudcu, ktoré je v rozpore s právom) alebo závažné disciplinárne previnenie nezlučiteľné s funkciou sudcu (recidíva svojvoľného rozhodnutia), pričom sa obligatórne vždy ukladá **disciplinárne opatrenie o odvolaní z funkcie sudcu** (§ 117 ods.5 cit. Zák.).

Uvedená zákonná úprava disciplinárnej zodpovednosti sudcov podľa ústavného súdu je v súlade s ústavnou požiadavkou o neprípustnosti trestnej zodpovednosti sudcov za rozhodovanie, lebo zakotvením disciplinárnej zodpovednosti za svojvoľné rozhodovanie sa **dôsledne zabezpečuje účinný ochranný mechanizmus proti svojvoľnému rozhodovaniu** aj súdnej moci zakotvením možnosti sankčného postihu (viď PL.ÚS 10/05).

Zároveň sa nesmie prehliadať zásadná skutočnosť, že prípadné svojvoľné rozhodnutie sudcu je účinne napravitel'né využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov v súdnom konaní.

Ústavné princípy sú nositeľmi ústavných hodnôt, ktoré požívajú najvyššiu t.j. ústavnú ochranu a vytvárajú normatívny základ nielen ústavy, ale aj celého právneho poriadku. Ústavný súd zvýraznil nedotknuteľnosť ústavných princíпов, ktorých „zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu SR tak, ako je to deklarované v čl. 1 Ústavy SR“ (PL.ÚS 16/95).

Predkladateľ v dôvodovej správe vynecháva (ignoruje) zásadné rozdiely o úprave trestnoprávnej zodpovednosti sudcov a poslancov národnej rady, ktorí sú z ústavného hľadiska rovnocennými ústavnými činiteľmi.

U poslancov platí princíp neobmedzeného výkonu poslaneckej funkcie i v prípade jeho trestného stíhania za akýkoľvek trestný čin, až do času právoplatného rozhodnutia súdu o vine a treste (čl. 78 ods.1), čo je dôsledným rešpektovaním ústavného princípu prezumpcie nevinu (čl. 50 ods.2 ústavy – I. ÚS 65/98, PL ÚS 12/98).

U sudcu všeobecného súdu po začatí trestného stíhania sa realizuje dočasné pozastavenie výkonu sudcovskej funkcie (zákaz výkonu súdnictva).

Pri svojvoľnom rozhodnutí sudcu sa taktiež pozastavuje výkon sudcovskej funkcie.

Poslancov národnej rady za svojvoľné rozhodnutie pri výkone poslaneckej funkcie (rozhodovanie hlasovaním) nie je prípustné ani disciplinárne stíhať.

Zároveň nie je u nich zakotvený ani inštitút dočasného pozastavenia výkonu funkcie.

Právny poriadok nepripúšťa disciplinárne ani trestné stíhanie ani členov vlády (výkonná moc) za svojvoľné konanie a rozhodnutie pri výkone ústavnej funkcie, kde je možná len ich politická zodpovednosť.

Imunita je ústavný inštitút zásadného významu pre fungovanie inštitúcií demokratického a právneho štátu a od nej závisí nezávislosť nielen sudcov, ale aj poslancov národnej rady a prezidenta republiky (čl. 78, čl. 107 ústavy).

Nepripustnosť trestného stíhania zákonodarcov, predstaviteľov výkonnej moci (prezident republiky a členovia vlády) za výkon ústavnej kompetencie, ako aj ústavných sudcov (za výkon súdnej moci) je dôsledným rešpektovaním (dodržiavaním) ústavného inštitútu imunity v materiálnom právnom štáte.

Zrušenie funkčnej (trestnoprávnej) imunity sudcov všeobecných súdov zakotvenej v čl. 148 ods.4 ústavy vo svojich dôsledkoch znamená (preukazuje) jednoznačnú disbalanciu (nevyváženosť) pri garantovaní slobody aj ich konania rozhodovania v rámci ústavou zverenej pôsobnosti vo vzťahu k predstaviteľom zákonodarnej, výkonnej moci a rovnocenných predstaviteľov súdnej moci (ústavných sudcov).

Môžu sa reálne vytvoriť predpoklady na výrazné zaťaženie orgánov polície a prokuratúry nárastom podnetom najmä od neúspešných účastníkov konania, čo súčasne reálne umožní

zneužívanie inštitútu trestného stíhania, o ktorom rozhodujú orgány výkonnej moci a prokuratúry, ktoré nie sú (asi ani nebudú) nezávislé. Je zrejmy potom negatívny dopad ohrozením (narušením) psychickej pohody sudcov, ktorá je potrebná pre riadny výkon súdnictva, čo sa môže prejaviť negatívne v rozsahu kvality, kvantity a včasnosti rozhodovania. Uvedená ústavná nerovnováha (disbalancia) troch rovnocenných štátnych mocí v právnom štáte je porušením kritérií ústavného princípu del'by moci, ktorý zabezpečuje ústavnú rovnováhu týchto mocí ako jeden zo základných ústavných princípov, ktorý je súčasťou materiálneho jadra ústavy.

Princíp del'by moci predstavuje esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického charakteru štátu a v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou. Jednotlivé moci sú v parlamentnej demokracii autonómne a vzájomne spojené len väzbami ústavnej kontroly a spolupráce (vid' PL.ÚS 16/95, PL.ÚS 25/00, PL.ÚS 115/2011).

Zachovanie (nepripustnosť vypustenia) čl. 148 ods.4 ústavy je v plnom súlade s požiadavkami ESĽP o základnej osobnej garancii nezávislosti sudcov v zmysle čl. 6 ods.1 Dohovoru, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku (čl. 154c ústavy) a je smerodatný pri interpretácii základných ľudských práv a slobôd podľa judikatúry ESĽP. Súčasne je aj v súlade s medzinárodnými odporúčaniami, ktoré majú právnu relevanciu pre zabezpečenie požadovanej úrovni nezávislosti a nestrannosti sudcu, na ktoré má občan neodňateľné a nezrušiteľné základné právo podľa čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy, čl. 46 ods.1 ústavy. Znižovanie dosiahnutej úrovne ochrany základných ľudských práv občanov je tiež zásahom do materiálneho jadra ústavy a cestou smerom od demokracie k totalite a diktatúre.

Funkčná imunita sudcov nie je neakceptovateľnou prekážkou pre uplatnenie zodpovednosti za svojvoľné rozhodovanie (tvrdenie predkladateľa), keďže je jednoznačne náležite prísne postihované v rámci disciplinárnej zodpovednosti a súčasne i uplatnenia inštitútu dočasného pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie, pričom je náležite napravitel'né opravnými prostriedkami v súdnom konaní.

Je absolútne nepravdivý (zavádzajúci) argument predkladateľa, že „vypustenie danej imunity sudcov neznamená, že sudcovia budú postihovaní za právny názor“.

Svojvoľné rozhodnutie sudcu je vždy právnym názorom, ktorý splňa kritériá o ústavnej neakceptovateľnosti výkladu a aplikácie zákonného predpisu všeobecným súdom porušením kritérií upravených judikatúrou ústavného súdu, t. j. že by sa zásadne poprel ich účel a význam (napr. PL ÚS 10/05, I. ÚS 101/02, III. ÚS 14/04, IV. ÚS 308/04).

Predstaviteľmi súdnej moci podľa ústavnej konštrukcie (hlava VII ústavy) sú aj sudcovia ústavného súdu, ktorým ústava garantuje funkčnú imunitu (čl. 136 ods.1 ústavy).

Ústavní sudcovia zabezpečujú rozhodovaním ochranu ústavnosti a ich funkčná imunita sa úplne zhoduje s ústavnou úpravou funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov (čl. 148 ods.4 ústavy).

Ústavné súdnictvo a všeobecné súdnictvo tvoria dve zložky súdnej moci, ktoré sú rovnocenné, pričom aj sudcovia všeobecných súdov sú ochrancovia ústavnosti pri realizácii svojich kompetencií. (II. ÚS 1/95, II. ÚS 13/2001).

Z uvedenej rovnocennosti ústavného a všeobecného súdnictva taktiež vyplýva zásadná požiadavka o nevyhnutnosti zakotvenia zhodných (totožných) garancií ich nezávislosti, kde je zásadnou garanciou (najdôležitejšou) funkčná imunita ako tzv. osobná záruka nezávislosti.

Je jednoznačné, že pri neprípustnosti právneho postihu (disciplinárna resp. trestná zodpovednosť) predstaviteľom zákonodarnej a výkonnej moci za svojvoľné konanie a rozhodnutie je zrušenie funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov jednoznačne likvidáciou bezpodmienečnej ústavnej rovnováhy troch rovnocenným mocí v materiálnom právnom štáte, ktorý vyplýva z ústavného princípu delby moci (vyplýva z vnútornej konštrukcie ústavy i z generálne princípu právneho štátu), ktorý je neoddeliteľnou súčasťou materiálneho jadra ústavy zabezpečujúceho inštitucionálnu i individuálnu nezávislosť súdnictva a sudcov a preto je nezmeniteľné ani ústavným zákonom (IV. ÚS 75/099, PL ÚS 102/2011, PL ÚS 21/2014, PL ÚS 24/2014).

Návrh na vypustenie čl. 148 ods.4 ústavy z Ústavy SR je jednoznačne (nespochybniteľne) protiústavným návrhom pre neakceptovateľný zásah do materiálneho jadra ústavy.

Košice 30. 07. 2020

JUDr. Juraj Sopoliga
prezident Združenia sudcov Slovenska